

MISCELLANEA MUZEALNE

Muzeum w Wilanowie istnieje już 10 lat. W 1962 r. udostępniono zwiedzającym komnaty i gabinety królewskie w części parterowej, a

także zespół apartamentów mieszkalnych z XVIII w. i pokoje chińskie z XIX w. W skrzydle południowym odrestaurowanej rezydencji króla Jana III. W miarę postępu prac konserwatorskich otwierano dalsze wnętrza pałacowe. Jesienią 1967 r. oddano do użytku zespół pomieszczeń kąpielowych marszałkowej Lubomirskiej. W rok później odbyła się inauguracja pierwszego w świecie Muzeum Plakatu na terenie dawnej ujeżdżalni. Ostatnim etapem prac nad uświetnieniem Wilanowa będzie remont dawnej oranżerii, gdzie w 1974 r. zostanie urządzona stała ekspozycja pod nazwą *Sztuka baroku w Polsce*, prezentująca obrazy mistrzów polskich i obcych, szkło, ceramikę, srebro, rzeźby polichromowe, wyroby kowalstwa artystycznego, a także dzieła sztuki orientalnej.

W okresie 10 lat istnienia muzeum rozbudowano również niezbędne zaplecze w postaci pracowni naukowych i konserwatorskich, laboratoriów, magazynów przeznaczonych na zbiory artystyczne i naukowe. Obecnie dobiega końca adaptacja dawnej figarni i stajni zabytkowych na potrzeby gospodarstwa ogrodowego i pracowni konserwacji mebli.

Muzeum w Wilanowie prowadzi także działalność kulturalno-oświatową i popularyzatorską. Dla grup wycieczkowych i środowiska miejscowego organizowane są wspólnie z Towarzystwem Przyjaciół Warszawy odczyty

i koncerty. Planuje się zorganizowanie stałych, cyklicznych audycji literacko-muzycznych, związanych z kulturą epoki baroku i oświecenia. Działalność popularyzatorska muzeum wilanowskiego reprezentuje 60 opublikowanych artykułów, rozpraw, prac popularnonaukowych o pałacu, jego dziejach, konserwacji i zbiorach. W 1972 r. wydany zostanie nakładem wydawnictwa Arkady *Katalog galerii Stanisława Kostki Potockiego*, a w 1977 r. z okazji jubileuszu trzechsetlecia Wilanowa, ukaże się bogato ilustrowany album *Skarby sztuki w Wilanowie*.

Wilanów należy do obiektów zabytkowych najliczniej odwiedzanych przez turystów krajowych i zagranicznych. W ciągu 10 lat istnienia muzeum przez wnętrza pałacowe przeszło 2 mln osób.

*

Uchwałą Stołecznej Rady Narodowej z 15 XII 1971 r. Muzeum Biograficzne Adama Mickiewicza z siedzibą na Rynku Starego Miasta w Warszawie przekształcone zostało w Muzeum Literatury im. A. Mickiewicza. Przygotowania do zmiany profilu i charakteru muzeum trwały przez wiele lat. Począwszy od 1960 r. zaczęto w nim gromadzić cenne eksponaty literackie.

Muzeum weszło w posiadanie księgozbiorów zmarłych w okresie powojennym pisarzy: Marii Dąbrowskiej, Zofii Nałkowskiej, Leopolda Staffa, Juliana Tuwima. Utworzono w pokojach muzealnych gabinety: Dąbrowskiej, Tuwima, Staffa, w których znalazły się rzeczy osobiste należące do zmarłych twórców.

Muzeum w Wilanowie. Fot. CAF Uchymiak

Obecnie w placówce tej kontynuowany będzie kierunek tworzenia gabinetów twórców literatury. Generalna koncepcja działalności ustalona zostanie przez radę muzealną, która będzie powołana spośród przedstawicieli Oddziału Warszawskiego Związku Literatów Polskich, Instytutu Badań Literackich, a także samego muzeum. Nadal będą rozwijały się działy rękopisu i druków, biblioteka licząca obecnie 80 tys. tomów, dział oświatowo-naukowy, zajmujący się opracowywaniem monografii, folderów, organizowaniem wystaw i wieczorów autorskich. W najbliższym czasie przewidziane są rocznicowe wieczory poezji poświęcone twórczości Teofila Lenartowicza i Władysława Broniewskiego.

Ekspozycja mickiewiczowska będzie czynna w obecnym kształcie do 1973 r., później pozostanie jako wystawa stała, jednakże w zmienionej formie dostosowanej do nowego charakteru muzeum. Zbiory związane z twórczością A. Mickiewicza, zarówno rękopiśmienne jak i drukowane, należą do najwcześniejszych eksponatów muzeum.

Drugą dużą ekspozycją jest otwarta w

1971 r. wystawa poświęcona Cyprianowi Norwidowi. W przyszłości projektuje się zorganizowanie wystaw okolicznościowych obrazujących twórczość Tadeusza Boya-Żeleńskiego, Konstantego Ildefonsa Gałczyńskiego, Zofii Nalkowskiej.

Celem muzeum jest obecnie gromadzenie współczesnych spuścizn literackich, ażeby nie uległy one rozproszeniu. Największą wartość stanowią naturalnie rękopisy, ale i niektóre druki, zwłaszcza opatrzone dedykacjami i autografami, zaliczają się do pozycji bardzo cennych. Trzeci dział zainteresowań to taśmy z nagraniami głosów pisarzy i poetów — obecnie muzeum ma już dość okazałą taśmotekę.

Pod opieką Muzeum Literatury pozostaje również Muzeum Biograficzne Władysława Broniewskiego, znajdujące się w domu poety przy ul. Dąbrowskiego.

*

Na terenie Kielecczyny pozostało już niezbyt wiele zabytkowych budowli wiejskich, jak młynów, wiatraków, chałup i spichlerzy. Najcenniejsze zabytki świętokrzyskiego budownictwa wiejskiego znajdują się pod opieką konserwatora. W dobrym stanie znajduje się m. in. zagroda wiejska w Bodzentynie, składająca się z domu mieszkalnego i budynków gospodarskich wybudowana ok. 160 lat temu. W XIX w. zagroda została zmodernizowana, m. in. zmniejszono wielki piec kuchenne-ogrzewczo-piekarski, wybudowany z kamienia i gliny, a we wszystkich izbach położono na klepisku podłogi.

*

W Opolu otwarto, po kapitalnym remoncie i przebudowie, Muzeum Śląska Opolskiego. Siedziba Muzeum mieszcząca się w jednym z najstarszych budynków zabytkowych miasta z XVI w., otrzymała nową elewację oraz dostosowana została do współczesnych potrzeb wystawieni- czych i badawczo-dydaktycznych. Mu-

zeum zgromadziło ponad 50 tys. eksponatów m.in. z zakresu: archeologii, etnografii, historii, sztuki i rzemiosła artystycznego, ilustrujących najdawniejszą przeszłość tej ziemi, jej słowiański charakter oraz dorobek kultury rodzimej.

W okresie 25 lat wystawy stałe i objazdowe obejrzało ogółem ok. 2300 tys. osób, a w ciągu ubiegłych 15 lat pracownicy muzeum wygłosili 1737 odczytów, których wysłuchało ponad 100 tys. osób.

W czasie uroczystości wręczono dyrektorowi muzeum Franciszkowi Adamcowi, jedyny zachowany dotychczas *Leksykon Polactwa* niezwykle cenny dokument patriotyzmu i poświęcenia Polaków żyjących przed wyzwoleniem na ziemiach nadodrzańskich, w Prusach Wschodnich, nad Łabą i w Niemczech. Rada Naczelna Związku Polaków w Niemczech oraz działacze polonijni zgromadzili w *Leksykonie* na 1200 stronach fakty obrazujące polskość ziem nad Odrą i Nysą.

W 1962 r. w naleczowskim pałacu Malachowskich, gdzie mieszkał i tworzył Bolesław Prus, powstało muzeum wielkiego pisarza. W okresie minionych 10 lat zwiedziło je ponad 250 tys. osób, głównie młodzieży szkolnej. Naleczowskie muzeum posiada największy w kraju zbiór korespondencji pisarza oraz wiele eksponatów ikonograficznych, m.in. unikalne zdjęcia rodzinne z lat 1904—05.

Liczący ponad tysiąc tomów księgozbiór obejmuje m.in. pierwsze wydania książek i czasopism z publikacjami pisarza. Zaczęto też gromadzić materiały najnowsze, związane z pisarzem, jak np. scenariusze filmowe według jego powieści, audycje radiowe, plakaty, a również wycinki prasowe itp. Muzeum prowadzi też działalność odczytową dla szkół i kuracjuszy uzdrowiska w Naleczowie.

Muzea województwa rzeszowskiego mają najbogatsze w Polsce zbiory zabytków

sztuki cerkiewnej — obrazów na drzewie i płótnie, malowanych chorągwi cerkiewnych, krzyży procesyjnych, drzeworytów, strojów liturgicznych itp. Do największych i najcenniejszych należą tu zbiory 600 ikon w sanockim Muzeum Historycznym. Muzeum to, które powstało w 1934 r., mieści się w części zamku, gdzie odbyło się wesele Władysława Jagiełły z jego trzecią żoną Elżbietą. Jednym z najcenniejszych eksponatów jest najstarsza ze znajdujących się w Polsce ikon, pochodząca z drugiej połowy XIV w., malowana na desce lipowej o rozmiarach ok. 80 cm × 135 cm, przedstawiająca zaśnięcie Matki Boskiej, uzyskana z cerkwi w Żukotyńce k. Turki.

Łącznie na terenie Rzeszowszczyzny znajduje się obecnie ok. 2 tys. ikon (Muzeum Budownictwa Ludowego w Sanoku — ok. 250, Muzeum Ziemi Przemyskiej ok. 300 i Wojewódzka Składnica Zabytków przy muzeum w Łańcucie — ok. 800).

W odremontowanym budynku dawnego więzienia na Św. Krzyżu otwarte zostanie muzeum przyrodniczo-leśne. W muzeum znajdą się okazy flory i fauny pochodzące z rejonu Gór Świętokrzyskich.

W trakcie robót konserwatorskich dokonano wielu interesujących odkryć archeologicznych. Pod posadzką krużganków znaleziono zabytkową ceramikę z XII i XIII w., fragmenty wyrobów szklanych oraz detale architektoniczne: barokowe zwieńczenia nagrobka z XVII w., fragment okazałej płyty nagrobkowej z zachowaną inskrypcją łacińską z XIV lub XV w. i inne elementy architektoniczne.

Odkopano groby zakonników, w tym dwa groby wydrążone w miejscowym podłożu skalnym z okresu średniowiecza, oraz dużą mogiłę zbiorową zawierającą kilkadziesiąt dobrze zachowanych szkieletów ludzkich. Odkryto też fragmenty fundamentów kościoła romańskiego z XII w.

W średniowieczu klasztor Benedyktynów na Św. Krzyżu z racji posiadania bogato

Muzeum przyrodniczo-leśne na Świętym Krzyżu. Fot. CAF Wawrzynkiewicz

zaopatrzonej apteki nazywany był *apte-karskim klasztorem*. Fragmenty dawnej apteki zachowały się do naszych czasów.

*

Spośród europejskich stolic tylko w Berlinie, Kopenhadze, Paryżu i Warszawie istnieją muzea książki dziecięcej. Warszawskie muzeum należy do najstarszych i największych. Założone przeszło 35 lat temu dysponuje dziś 20-tysięcznym stale uzupełnianym księgozbiorem, najnowszymi katalogami, opracowaniami tak polskimi jak i zagranicznymi.

W zbiorze Muzeum Książki Dziecięcej obok ostatnio wydanych książek i tygodników dla dzieci i młodzieży można znaleźć XIX-wieczne wydawnictwa polskie o Warszawie oraz powieści francuskie i angielskie.

Muzeum pełni jednocześnie funkcję jedynej w Polsce ośrodka badań nad zagadnieniami bibliotekarstwa dziecięcego. Tu odbywają się zajęcia ze studentami, sympozja i seminaria naukowe. Powołana niedawno Rada Naukowa, w skład której wchodzi wybitni profesoro-

wie z całej Polski, koordynuje i czuwa nad pracami naukowymi z tego zakresu prowadzonymi w polskich uniwersytetach.

*

Muzeum Regionalne w Stargardzie należy do interesujących obiektów turystycznych w tym mieście. Muzeum składa się z kilku działów, obejmujących m.in. eksponaty archeologiczne, historyczne, artystyczne i militaria. Większość zbiorów nawiązuje do historii miasta i powiatu stargardzkiego.

Atrakcyjność muzeum podnosi dodatkowo jego lokalizacja. Znajduje się ono bowiem w centrum odbudowanej dzielnicy staromiejskiej. Zajmuje dwie barokowe kamieniczki, które sąsiadują z najcenniejszymi obiektami zabytkowymi Stargardu, jakimi są m.in. potężny gotycki Kościół Mariacki i ratusz.

Muzeum istnieje od 1960 r. Rocznie odwiedza je ok. 12 tys. osób. Najwięcej zwiedzających bywa we czwartki, kiedy wstęp jest wolny. Odbywają się wtedy odczyty, wyświetlane są filmy.

*

Muzeum w Nowej Soli posiada wartościowe zbiory, które są systematycznie uzupełniane. Do najbardziej interesujących należą zbiory numizmatyczne. W okresie Obchodów Kopernikowskich muzeum będzie organizatorem wielkiej sesji numizmatycznej z udziałem zagranicznych gości.

Zbiory numizmatyczne należą do najcenniejszych zabytków muzeum w Nowej Soli. Znajduje się tu stała pozycja numizmatyczna Czechosłowacji, Bułgarii, Polski, Węgier i ZSRR, w toku przygotowań są zbiory z Rumunii i NRD.

Muzeum to ma w swoim dorobku przygotowanie trzech ogólnopolskich sesji numizmatycznych, poświęconych monecie Śląska, Pomorza Zachodniego oraz Wielkopolski. Tematem czwartej sesji (w 1973 r.) będą monety i mennice ziemi mazowieckiej.

Ponadto bogate są działy zbiorów regionalnych i przyrodniczych. W dwóch salach prezentowane są unikalne eksponaty militariów, jest także wystawa poświęcona historii najnowszej, obejmująca lata 1939—45.

*

Zbiory Muzeum Okręgowego w Lublinie wzbogaciły się o kolekcję obrazów i grafik, ofiarowaną przez zamieszkałą w Wielkiej Brytanii Janinę Wootton, mającą na Lubelszczyźnie bliską rodzinę. Pani J. Wootton przekazała lubelskiemu muzeum 21 eksponatów, wśród nich obrazy, gobeliny, miedzioryty, starą grafikę angielską oraz zabytkowe złoczone lustro. J. Wootton zapowiedziała dalsze dary dla lubelskiego muzeum — wśród nich ceramikę i wyroby ze srebra.

*

W Krakowie, przy ul. Westerplatte w niewielkim ogrodzie stoi zabytkowy pałac Pusłowskich z XVII w., w którym obecnie odbywają się prace renowacyjne.

Uniwersytet Jagielloński wystąpił z inicjatywą zorganizowania w pałacu muzeum poświęconego Ignacemu Paderewskiemu, który zapisał się złotymi głoskami w dziejach miasta, fundując w czasach zaboru słynny pomnik Grunwaldzki, w pięćsetletnią rocznicę bitwy pod Grunwaldem. Pomnik zburzyli w czasie okupacji hitlerowcy.

Ponieważ w Krakowie przechowuje się wiele pamiątek po wielkim pianiście, kompozytorze i patriocie, inicjatywa Uniwersytetu spotkała się z zainteresowaniem społeczeństwa i władz.

*

W największym w kraju zamku - muzeum wewnątrz użytkowych w Łańcucie rok 1972 charakteryzował się intensyfikacją prac związanych z rekonstrukcją i konserwacją stylowych salonów oraz nie udostępnionych dotąd zwiedzającym urządzeń i obiektów zabytkowych. Przeprowadzona zostanie m.in. rekonstrukcja

kuchni zamkowych oraz znajdujących się w podziemiach (dotąd nie zbadanych) unikalnych łaźni. Zabiegom konserwatorskim poddane zostaną także otaczające zamek mury oporowe z wieżycami oraz fosa. Z innych prac w zamkowych wnętrzach wymienić należy m.in. podjęcie remontu konserwatorskiego pawilonu bibliotecznego pochodzącego z XVIII w. (biblioteka zamkowa liczy 20 tys. woluminów, z czego 5 tys. stanowią rzadkie starodruki). Przy okazji tych prac w bibliotece podjęte zostały także szeroko zakrojone badania naukowe. W pierwszym półroczu zakończone zostaną prace konserwatorskie w jednym z najpiękniejszych pokoi zamkowych tzw. *Salonie Bouchera*.

Muzeum w Łańcucie stale wzbogaca swoje zbiory, m.in. dysponuje ogromną kolekcją malarstwa. Uzupełnił ją niedawno XVII-wieczny obraz francuskiego artysty malarza Jaques D'Artois pt. *Leśny Kraj-obraz* — dar Ministerstwa Żeglugi. Liczne nowe zakupy łańcuckiego muzeum w postaci XIX-wiecznych dywanów, stylowych mebli, świeczników, waz, zegarów itp. przeznaczone były przede wszystkim na wyposażenie nowo organizowanej filii muzealnej w Przeworsku.

*

W Wejherowie (woj. gdańskie) istnieje od niedawna muzeum piśmiennictwa i muzyki kaszubsko-pomorskiej. Placówka zgromadziła już liczne eksponaty, m.in. dzieła Aleksandra Majkowskiego, Hieronima Derdowskiego, Franciszka Sędzickiego, Floriana Ceynowy i in. Zgromadzono też liczne czasopisma i gazety.

W zbiorach wejherowskiego muzeum znajduje się także wiele ciekawych starodruków oraz wydawnictw kartograficznych, a wśród nich mapa Pomorza i terenów przyległych, opracowana na początku XIX w. Cennymi eksponatami są również nuty i instrumenty muzyczne.

*

Jedynie w Polsce Muzeum Papiernictwa w Dusznikach, mieszczące się w zabytkowej papierni z 1605 r. zajmuje się także produkcją. Od kilku miesięcy w piwnicach muzeum uruchomiono na unikalnych XVIII-wiecznych urządzeniach stałą produkcję papieru czerpanego. Pracownicy mini-papierni wytwarzają wysokiej jakości papier według recepty opracowanej przez słynnego miejscowego papiernika Mikołaja Kreczmarę, który w XVI w. dostarczał dusznickie papiery dla królewskich dworów w Europie. Miesięczna produkcja dusznickiego muzeum wynosi ok. 400 kg papieru czerpanego, z którego wyrabiane są m.in. pamiątkowe dyplomy, okolicznościowe exlibrisy, programy dorocznych festiwali muzycznych na Dolnym Śląsku.

We wsi Gołotczyzna (pow. ciechanowski), gdzie Aleksander Świętochowski ufundował szkołę rolniczą, istnieje izba pamiątek po tym wybitnym publicyście i historyku. Towarzystwo Miłośników Ziemi Ciechanowskiej pragnie utworzyć we wsi muzeum pozytywizmu i nazwać je jego imieniem.

Na Kubalonce w okolicach Wisły w pobliżu szlaku turystycznego na Stecówkę mieści się oryginalne Muzeum Świątków w zabytkowym kościółku. Większość świątków to dzieła nieznanych artystów ludowych z Beskidu Śląskiego i Żywieckiego.

W muzeum zgromadzono ponad 300 świątków o najróżniejszych kształtach i formach wykonanych z drewna, szkła i ceramiki. Niektóre z nich mają znaczną wartość artystyczną i pochodzą z XVII w.

Muzeum Śląskie, które od momentu powrotu Dolnego Śląska do Polski było pionierem badań historii sztuki śląskiej i dziejów tej ziemi, otrzymało w listopadzie 1970 r. statut muzeum narodowego.

Bogate zbiory tego muzeum prezentują obecnie nie tylko sztukę Śląska, ale także innych regionów Polski oraz sztukę obcą, głównie europejską. Na centralnym miejscu w hallu stoi wspaniały sarkofag piastowskiego księcia Henryka IV, wykuty ok. roku 1320 — symbol dawnego polskiego panowania na ziemiach śląskich, ukryty przez hitlerowców i przypadkowo odnaleziony w Wierzbnie k. dolnośląskiej Świdnicy.

Muzeum Narodowe we Wrocławiu posiada dwa oddziały: w zamku w Bolkowie, w którym jest stała wystawa przedstawiająca historię tego zamku na tle historii obronnych piastowskich zamków śląskich oraz Muzeum Etnograficzne we Wrocławiu, obejmujące kulturę materialną i sztukę ludową Dolnego Śląska.

W Muzeum Wojska Polskiego otwarto nową wystawę. Wiek X—XVII w dziejach oręża polskiego to ekspozycja zorganizowana z okazji 25-lecia Muzeum Wojska Polskiego. Bowiem w 1945 r. z rozkazu naczelnego dowództwa Wojska Polskiego utworzono Muzeum.

Na swe srebrne gody Muzeum Wojska Polskiego może poszczycić się wielkimi osiągnięciami. W przedwojennym gmachu ogołoconym przez hitlerowców rozpoczynano niemal od punktu zerowego. Dziś można pogratulować Muzeum 200 tys. pozycji inwentarzowych. W XXV-leciu Muzeum odwiedziło 6,5 mln osób. Frekwencja wzrasta z roku na rok; w 1969 r. zanotowano w Muzeum pół miliona zwiedzających. Poza organizowaniem wystaw stałych i czasowych (w tym objazdowych), poza urządzeniem placówek podopiecznych, w Muzeum skatalogowano wszystkie eksponaty oraz przeprowadzono prace konserwatorskie i inwentaryzatorskie.

Jubileuszowa ekspozycja zawiera ok. 10 tys. eksponatów. Specjalnego wyróżnienia wymagają: szyszak wielkopolski sprzed tysiąca lat, miecz znaleziony nad Gopłem, dwa miecze spod Płowców, dwa pawęże piechoty krzyżackiej z czasów bi-

twy pod Grunwaldem, a także relikwiarz zdobyty przez Jagiellę na Krzyżakach w tej bitwie; następnie szabla Stefana Bato-rego, zbiór zbroi renesansowych z czasów Zygmunta Starego i Zygmunta Augusta, zbroje husarskie i pancerne, proporzycy do fanfar piechoty stacjonującej w Zamku Warszawskim za Władysława IV, portrety Stefana Czarnieckiego ze zbiorów Potoc-kich, uzbrojenie pieszych z oddziałów So-bieskiego i wiele innych bezcennych dla dziejów polskiej wojskowości militariów.

*

27 IV 1972 r. w przededniu 25 rocznicy śmierci gen. Karola Świerczewskiego w Muzeum Wojska Polskiego w Warszawie otwarta została wystawa pamiątek po legendarnym generale Walterze, znajdujących się w zbiorach Mu-zeum Wojska Polskiego. Ekspozycję tworzą dokumenty, zdjęcia, sztandary wojskowe, broń, ubrania i przedmioty osobistego użytku.

Wśród nich płaszcz ze śladami kul — miał go na sobie Świerczewski w Jabłon-kach w chwili śmierci, szabla, pośmiertnie nadany mu order Budowniczych Polski Lu-dowej i legitymacja tego odznaczenia z nu-merem pierwszym.

Nad gablotami — sztandary: kursów do-wódców oraz kursów czerwonych komunar-dów, których Walter był wychowankiem a później wykładowcą, polskiego batalionu im. Jarosława Dąbrowskiego — z okresu walk w Hiszpanii, wręczone przez niego sztandary 1 pułku lotnictwa myśliwskiego *Warszawa* i walczącej w składzie 2 Armii Wojska Polskiego 5 dywizji piechoty.

Obrazy, grafiki, medale i rzeźby z podo-bizną bohatera. Wśród dokumentów — hiszpański *Carnet de honor* od republikań-skiego rządu Hiszpanii, mandat na I Zjazd PZPR, legitymacje poselskie do Krajowej Rady Narodowej i Sejmu. Obok szarfy z wieńców pogrzebowych, składanych na mo-gile bohatera znad Ebro i Nysy.

*

Muzeum Wojska Polskiego wzbogaciło swe zbiory o niezwykle cenną kolekcję dawnej broni pol-skiej. Ten piękny zbiór, pozostały po zmarłym ojcu, przekazała za pośrednic-twem ambasady polskiej w Waszyngtonie Barbara Walczak — Mc Crocker z Nowego Jorku.

Kolekcja zawiera bardzo rzadkie zabytki broni polskiej — m. in. dwa koncerze z końca XVI i początków XVII w. o długości niespotykanej w krajowych zbiorach tej broni, kapalin (rodzaj helmu) husarski z początku XVII w., czerniony szyszak raj-tara polskiego z okresu panowania króla Władysława IV i bojowa karabela polska z XVII w. z głównią turecką — zwaną bu-latem.

*

W salach Muzeum Mikołaja Ko-pernika we Fromborku otwarta została wystawa gobelinów Spółdzielni Pracy Rękodziela Artystycznego *Artes* w Gdańsku. Gobeliny te wykonane są we-dług różnych wzorów — niektóre zaprojek-towane przez artystów plastyków, inne oparte na historycznych tradycjach ręko-dzielniczych Gdańska z zastosowaniem ty-powo polskich technik tkackich.

*

Muzeum Regionalne w Ostrowcu Świętokrzyskim systematycznie wzbogaca się o nowe eksponaty. Wśród ostatnich na-bytków są m. in. średniowieczne monety, dawne naczynia gliniane oraz dokumenty dotyczące walk robotników i chłopów o na-rodowe i społeczne wyzwolenie. Są tam także średniowieczne kajdany z dawnego ciężkiego więzienia na Św. Krzyżu.

W ostrowieckim muzeum znajduje się też bogaty zestaw porcelany, wyprodukowanej 100 i więcej lat temu przez fabrykę w Ćmielowie. Fabryka ta istniejąca już po-nad 160 lat należy do najstarszych zakła-dów w kraju, a jej wyroby z pierwszych

lat istnienia poszukiwane są przez zbieraczy porcelany.

W Szczawnicy otwarto Muzeum Regionalne. Na cele muzealne zaadaptowano dom, w którym dawniej mieściła się restauracja *Zdrojowa*. Ekspozycję opracowali fachowcy z Muzeum Narodowego w Krakowie. Dwa oddziały obejmują region pieniński oraz samo uzdrowisko.

W dziale kultury regionu szczawnickiego można obejrzeć sprzęt pasterski, stroje górali pienińskich, dzieła twórców ludowych. Dział poświęcony Szczawnicy posiada dokumenty historyczne, archiwalne zdjęcia starej architektury, a także makietę wznieszonego nowego zakładu przyrodniczego. Łączy więc wystawa w szczawnickim muzeum dawne dzieje uzdrowiska z jego przyszlnością.

W budynku muzeum umieszczono czytelnię, a także kawiarenkę dla zwiedzających. Zamierza się też zorganizować osobną wystawę poświęconą Janowi Wiktorowi.

Grudziądzkie muzeum wzbogaciło się o cenne zbiory medalierskie i militariów, które są częściowo darami z prywatnych kolekcji. Wśród nowych eksponatów jest Brązowy Krzyż Zasługi z Mieczami, odznaki: strzelecka *króla kurkowego*, grudziądzkiego koła kręglarzy, nadto — I pułku przeciwpancernego z 1937 r.

Dział sztuki powiększył się o 17 obrazów współczesnych malarzy województwa bydgoskiego. Nowym działem muzeum będzie ekspozycja poświęcona historii tego miasta od X w.

Wystawa prezentować będzie najstarsze zabytki archeologiczne znalezione w rejonie Grudziądza oraz szereg unikalnych eksponatów z okresu średniowiecza i czasów międzywojennych. M. in. będą tam sztandary Towarzystwa Ludowego *Oświata* i Bractwa Strzeleckiego, odznaczenia wojsko-

we i broń historycznej już formacji garnizonu grudziądzkiego.

Nową inicjatywą Muzeum Okręgowego w Toruniu jest wystawa dział, których używano w walkach II wojny światowej. Dzięki pomocy Pomorskiego Okręgu Wojskowego i Zarządu Politycznego Wojska Polskiego muzeum otrzymało sześć eksponatów (armaty i haubice).

Muzeum Artylerii w Toruniu będzie pierwszą tego rodzaju placówką w kraju i urządzone zostanie w oparciu o ekspozycje znajdujące się w miejscowych muzeach i działa wycofane z użycia.

Muzeum Morskie w Gdańsku do kolekcji modeli dawnych okrętów i statków włączyło również statki z tzw. *serii conradowskiej*. Pierwszym z nich, eksponowanym już w muzeum, jest klipser pasażerski *Torrens* — trzymasztowa fregata, na której Józef Conrad pływał jako pierwszy oficer w latach 1891—93.

Muzeum Etnograficzne w Warszawie otrzymało cenny dar od warszawskiego Muzeum Narodowego i jego oddziału w Łowiczu. Jest nim zbiór liczący 150 eksponatów z Afryki, Indii, Cejlonu, Chin, Oceanii. W skład zbioru wchodzi interesująca kolekcja egzotycznych obiektów będących własnością I. Paderewskiego. Na szczególną uwagę zasługują rzadkie maski obrzędowe z Cejlonu a także kompletny strój wojownika z Ekwadoru, z plemienia Yiwaros. Prócz tego zbiory Muzeum powiększyły dary rodzimej sztuki ludowej jak np. trzy bogate misy śląskie z XVIII w. i 40 *Niki-forów*.

Muzeum Historii Włókiennictwa w Łodzi obchodziło dwudziestolecie

istnienia. Jest to jedyna tego typu placówka w kraju, a także unikalna w Europie. Muzeum prowadzi szeroką działalność popularyzatorską polskiej tkaniny artystycznej zarówno dawnej jak i współczesnej również poza granicami kraju. Aktualnie eksponuje ono polskie tkaniny artystyczne na wystawie w Bejrucie, skąd zostaną one przewiezione do Damaszku, a następnie Kairu i Bagdadu. Szykuje się wystawy we Francji, Holandii, Szwajcarii, Finlandii i na Kubie.

*

W zabytkowym pałacu w Pszczynie mieści się niezwykle interesujące Muzeum Wnętrz. Budowla ta, której ostatnimi właścicielami byli książęta Hochbergowie, jest siedzibą muzeum od 1946 r. Dopiero jednak teraz, po długotrwałym remoncie, pałac pszczyński, a zwłaszcza jego wnętrza, wrócił do dawnej świetności.

Pałac w Pszczynie jest jedną z nielicznych wielkich rezydencji magnackich, które przetrwały wojnę w stanie niezniszczonym. Jego historia sięga X w. kiedy to na miejscu obecnego pałacu stał zamek emeryta króla pierwszych Piastów. Na zamku pszczyńskim w latach 1914—17 mieściła się główna kwatera wojenna cesarza Wilhelma II.

Jest to budynek dwupiętrowy o trzech skrzydłach, od północy i zachodu otoczony tarasami, któremu obecny wygląd nadała ostatnia przebudowa, przeprowadzona w XIX w. Jedynym fragmentem sygnalizującym dawne style architektoniczne pałacu, jest późnorenesansowy budynek tzw. *Warty* z bramą wjazdową. Pałac usytuowany został w pięknym i rozległym, bo zajmującym ponad 40 ha parku, który przywrócono do dawnego stanu środkami społecznymi.

Ekspozycja muzealna prezentuje przegląd stylów w sztuce od renesansu aż po późny okres XIX w. Komnaty renesansowe usytuowane są na parterze. Wśród zbiorów zwraca uwagę jeden z cenniejszych eksponatów muzeum w Pszczynie — obraz *Alegoria Mądrości Bożej* z pracowni Ghirlandaio. Na parterze znajduje się również zbrojownia.

Najbardziej reprezentacyjny charakter mają komnaty pierwszego piętra. Ekspozycję otwiera piękna sala zwierciadlana, kiedyś balowa, która obecnie będzie służyła koncertom muzyki dawnej. Dalej kompleks komnat reprezentujących style XVII i XVIII w., wśród nich pokój holenderski, salon wielki, biblioteka. Ciąg ten zamykają apartamenty księżnej Julii, jednej z XIX-wiecznych właścicielek pałacu, utrzymane w stylu klasycystycznym. Do najcenniejszych eksponatów pierwszego piętra należą świeczniki Wazów ze srebra pozłacanego. Wnętrza drugiego piętra kontynuują i uzupełniają style XVIII i XIX wieku. Wśród eksponatów — kolekcja mebli śląskich, bogato intarsjowanych i inkrustowanych.

*

Muzeum pszczyńskie odwiedza corocznie ponad 200 tys. osób, co stawia je na trzecim miejscu w Polsce — po Muzeum Narodowym w Warszawie i pałacu Łańcutkim. Dodatkową atrakcją pałacu jest zabytkowy park krajobrazowy o powierzchni ponad 50 ha. Zdemastowany całkowicie podczas ostatniej wojny, obecnie został przywrócony do świetności staraniem Społecznego Komitetu Odbudowy.

Opracował: Zbigniew Tomkowski